

Merkið slóðar fyri sjálvbjargni

Zakaris Wang helt flaggdagshaldsrøðuna í Vágum. hann segði m.a. » Við at ganga ta leið, sum merki okkara vísir á, fáa vit frið til sjálvi at skipa fyri egnum viðurskiftum.«

Flaggdagsrøða í Vágum

Tann 16. mai 1808 kom eitt bretskt krígsskip siglandi inn á Havnarvág. Tað legði stilt í skotmáli hjá Skansanum, einum av teimum sterkastu verndarvirkjunum í øllum Norðureuropa við 21 goturstykkjum. Tað, sum bjargaði hesum bretska skipi, var at kommandanturin Løbner var ein tann vánaligasti herovasti, sum vit vita um í søguni. Hann segði við skansasoldátarnar, sum høvdu hug til at verja bý og land: »Gevið tykkum yvir!« Ein var so frægur, at hann heldur vildi skjóta, men hjá honum klikkaði byrsan.

Í hesum mánaða fyri fimtifimm árum síðani var danski høvuðsstaðurin Keymannahavn fyrri somu vanlagnu. Teir, sum skuldu verja býin, lyftu ikki hond frá síðu. Um morgunin tann 9. apríl 1940 komu týsk krígsskip siglandi inn fram við teimum

sterku verndarvirkjunum. Ein av teimum, sum stóð við goturstykkini, vildi skjóta, men her klikkaði eisini. Úrslitið var tí, at týskarar í friði og náðum kundu herseta høvuðsstaðin í Danmark, og til hetta verk nýttu teir færri hermenn, enn danir høvdu. Annars er høvuðsreglan í krígsførlu, at skalt tú rokna við at vinna á tí, sum stendur í einari verjustøðu, so skalt tú hava tíggju ferðir so nógvur hermenn sum hann.

Tá var longu kríggj millum Stórabretland og Týskland. Tað sá ógvuliga lögdi út, at danir so fúsir góvu seg yvir, og kundu bretar tí ikki annað enn rokna Danmark fyri at vera farið í hinum partin. Teir kundu tí bera ótta fyri, at Føroyar, sum vóru saman við Danmark, kundu vera nýttar til fíggindaligt virksemi, og tí vóru teir so kvikir at seta seg fastar her á klettunum. Tað fyrsta

herskipið kom til Føroyar tann 12. apríl, og tann 13. apríl komu hersetingarmennir.

Nú var danska ríkið í tveimum. Øðrumegin stóð Danmark, sum helt við týskarunum. Hesumegin vóru vit í parti við bretum. Ein vansi, sum av hesum stóðst var tann, at higartil høvdu føroysk skip nýtt danska flaggið til at vísa hvaðani tey vóru. Men nú bar hetta ikki til longur, tí sú bretar eitt skip við danskum flaggi, so var tað eitt av teimum, sum hildu við fíggindanum, og skuldi tað takast ella søkkjast. Tørvur var tí á einum serligum frámerki á skipum okkara, so bretar kundu síggja, hvørjir danskir ríkisborgarar, ið hildu við teimum og hvørjir, ið hildu við týskarunum.

Tá var tað, at bretar funnu út av, at einasta loysnin var at viðurkenna tað sonevnda studentaflaggið. Hetta var skapt millum føroyskar studentar í Keymannahavn í 1919. Hetta ár var tað at amerikanski forsetin Wilson var nógv fráfrími við sínum sjónarmiðum um sjálvsavgerðarrætt tjóðanna. Gløggu studentar okkara vóru ikki seinir at lofta hesum, og teir hildu, at vit eisini eins og allar aðrar tjóðir skuldu sleppa til at nýta okkara sjálvsavgerðarrætt. Men skuldu vit tað, so var eisini neyðugt, at vit vísu at vit vóru ein serstøk tjóð og ikki ein partur av eini aðrari. Hetta gjørdi vit millum annað við at vit – eins og aðrar tjóðir – fingi okkara egna flagg. Ein av teimum studentunum, sum var við í hesum verki, var biggjarmaðurin Emil Joensen, sum tíverri ongantíð kom aftur til Føroya, men var prestur í Keymannahavn alla sína tíð.

Frammanundan høvdu vit havt okkara egna merki. Tað var veðramerkið, sum skuldi ímynda okkara seyðaoyggiar, men tað var eitt sindur ótíðarhóskandi, nú landbúnaðurin var um at dvína sum høvuðsvinnna okkara, og allar aðrar tjóðir fingi sær fløgg við ymsum litsamansetingum.

Á fundi í føroyska studentafelagnum í Keymannahavn tann 11. mars 1919 varð samtykt, at krossmerkið við hvítum dúki og reyðum krossi við bláari rond skuldi vera merki okkara. Har skrivaði Emil Joensen í gerðabókina: »Tann hvíti liturin skuldi minna okkum um havbrosið og hin reina bláa himin, meðan tann reyði og blái krossurin, samansettur av teim elggomlu føroysku litunum, skuldi minna um skyldskapin við øll hini norðanlond, sum eisini nýta krossflaggið.«

Hetta merkið fekk góða undirtøku frá Føroya fólki, og 21. apríl eftir hesa samtykt, tann 25. apríl 1940, fyri fimtifimm árum síðani, varð tað víðurkent sum okkara flagg. Tað er hesum merki, vit í dag fagna.

Nógv er broytt, síðan studentarnir evnaðu tað til, men framvegis eru vit ikki rokk-in fram á tað mál, sum var sjálv grundgevingin hjá studentunum fyri at gera merki okkara. Teir ynsktu, at vit skuldu sleppa at nýta regluna um sjálvsavgerðarrætt tjóðanna til sjálvi at gera av, hvør stóða okkara í heimssamfelagnum skuldi vera, og hvussu viðurskiftini í ríki okkara skuldu vera skipað. Alt tað, sum vit hava stríðst á sjógv og landi hevur ikki givið okkum henda rættin, og ongantíð síðani 1940 hevur hann verið so niðrundiðtraðkadur sum nú, tá sjálvt ein einmælt lögtingssamtykt verður ríkin aftur.

Higartil hava sigrararnir hjá merki okkara tí bert verið hálvir, og hetta kunnu vit harmast um. Men tað hjálpir einki at harmast um tað, sum ikki er gjørt. Tað ræður um at taka hetta sum eina avbjóðing og siga, at tey, sum farin eru, hava gjørt nógv gott, men tað er framvegis nógv ógjort, sum vit kunnu gera. Tað vit kunnu seta okkum fyri er at skapa karmar fyri framburði í landi okkara. Tað er okkara lutverk og møguleiki at tryggja tí uppvaksandi ættarliðinum so góð kor, at tey stóðast her, tí at tey fáa vissu fyri, at tey kunnu gera sær sjálvum, fólkunum sínum og heimssamfelagnum øllum mest gagn við at leggja sína orku í at byggja upp eitt fyrimyndarligt samfelag her á okkara alføgru oyggjum.

Hetta kunnu vit gera, um so er at vit fáa frið til tess. Vit skulu minnast til, at í túsund ár og meir afturat hava forfedrar okkara livað og virkað her. Teir høvdu ikki nógv amboð, men teir stríddust frá morgni til myrkurs, og tað bar til hjá teimum ikki bert at halda lív í einum 4000 fólki, men eisini

Zakarias Wang

Kommunulán í Fólkingið

Mogens Lykketoft hevur nú biðið Fólkingið um, at parturin av kommunuskuldini, sum staturin veðheldur fyri, kann verða umlagdur

Fíggjarliga útpíndu føroysku kommunurnar hava nú í longri tíð bíða eftir teirri sokallaðu kommunuloysnini. Føroya Banki hevur staðið fyri samráðingunum við teir umleið 20 lánsveitararnar, føroyskar sum útlendskar, og flestu teirri tykjast at vilja ganga við til eina umlegging av kommunuskuldini, sum er umleið tvær milliardir.

Tað seinasta í hesum máli er, at nú hevur Mogens Lykketoft, fíggjarmálaráðharri, skotið upp fyri Fólkinginum, at ganga við til umlegging av tí partinum av kommunuskuldini, sum danski staturin veðheldur fyri. Talan er um 52 lán til 24 kommunur. Í løtuni standa 194 milliónir eftir av hesi skuld.

Tað skrivar danska blaðið Børsen sum leggur aftrat, at kommunurnar sleppa undan avdrøgum í fimm ár, og skal henda tíðin nýtast til eina kommunusamanlegging, soleiðis at føroysku kommunurnar verða skipaðar í størri og sterkari eindir.

tór.

Mogens Lykketoft, fíggjarmálaráðharri vil nú greiða sín part av kommunuskuldini.

